

ODARTY (45) *part praet pass pf*

odarty (41), **odart** (4).

o oraz a jasne (w tym w odarty 2 r. błędne znakowanie).

sg m N odarty (19), odart (3); ~ (*attrib*) odarty (4); ~ (*praed*) odarty (9), odart (3) *OpecŻyw* (2), *OpecŻywSandR*. ◇ D odart(e)mu (2). ◇ A odart(e)go (4). ◇ I odartym (4). ◇ f N odartą (2), odarta (1); ~ (*attrib*) -ą (1); ~ (*praed*) -a (1) *KlonWor*, -ą (1) *RejAp*. ◇ G odart(e)j (1). ◇ A odartą (1). ◇ L odart(e)j (1). ◇ pl N m pers odarci (3). ◇ A m pers odart(e) (1). *subst* odart(e) (2). ◇ L odartych (1).

Składnia dopełnieniowa sprawcy: odarty do kogo (1) *RejPos*, *odarty przez kogo* (1) *OrzRozm*.

Sł stp s.v. odrzeć, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

1. Pozbawiony zewnętrznej warstwy; *decorticatus* *Mącz*; *delibratus* *Cn* (12) :

a. Z którego zdjęto naturalną powłokę, zwłaszcza skórę i korę (3) :

α. O skórze (1) :

Szereg: »odarty i wyprawiony« (1): zabiwłszy wołu odrą fkorę fniego/ wywnątrzą chędo^{go}/ włożą weń bóráną takież odártego y wypráwionego *BielKron* 260.

β. O roślinie: prawdopodobnie: oskrobany (1) : lakricijey odarthey dwie dragmie/ draganthu iednę dragmę/ thy rzeczy włzithki przethłukłszy warz ie *FalZioł* I 84b.

γ. O ptaku pozbawionym upierzenia: oskubany (1) : iáko Paw gdy pierze/ Tu ku pięknemu fłońcu nadobnie rozfłzrzy/ A potym gdy wnet wórzyłz odártego márníe/ Ieden mięfo obráca/ drugi pierze gárníe. *RejWiz* 84.

b. Z którego zerwano ubranie [w tym: z czego (3)] (9) :

Zwrot: »mieć odartą rzyć« = *prawie nic nie mieć, być biednym* (1): Zazdrość nie może iedno s fortunnym być. A ten mu zażrzy co ma odartą rzyć. *RejZwierc* 224.

Wyrażenie: »z odzienia odart« (3): Iezus z odzienia odart wielmi Nielutościwie/ ij ftał nág przedewfsem ludem ffromotnie *OpecŻyw* 125, 126; *OpecŻywSandR* nlb 4v.

Szeregi: »odart i obnażon« (1): O Iezu baranku niewinny/ ienżes dla mnie z odzienia twęgo odart/ ij ku bicżowaniu obnażon bytz ráczyles. *OpecŻyw* 126.

»zwłoczony i odarty« (1): A iáko my Pánu fwemu/ ktory dla nas zwłoczony y odarty ieft/ wydziękować fię kiedy mozem? *SkarŻyw* 207.

Przen (3) : [Józef skarży się, że pani płaszc z niego zdarta] Ale ta moia nágofcz fnadz mnie nicz nie wadzy Bo to prawie odarty kogo wftyd fżkaradzy *RejJóz* G2.

odarty czym (2): [Adam i Ewa] poználi nágość á odárce fwoie. Tákże y my niebożátká odárći złościámi náłzými/ oto nas vpominác raczy náłz miłościwy Pan *RejAp* 45, 45.

odarty z kogo (1): A toć ieft odzienie białe [...] A tymcíby nam zákryć tę nágość náłzę/ ktora ieft grzechem z nas odárta. *RejAp* 45.

c. Obrzezany (1) : Verpus, id est Decorticatus, pellem non habens, Odarty/ obłupiony. *Mącz* 485b.

2. Mający podarte, zniszczone ubranie; biedny, ubogi; lacer *Mącz*, *Cn*; pannuceatus *Cn* (12) : Lacer, Ofzárpany/ Odarty *Mącz* 181b; *SkarŻyw* 527.

Wyrażenia: »odarty ubogi« (1): Ráno drzwi otworzą/ wynidzie Stárfzy nád čzeládzią/ vyrzy odartego vbogiego. *SkarŻyw* 135.

»odarty żebrak« (1): Bo gdyby ktho dawał iákiemu odártemu žebrakowi řzátę iáką/ ábo żywność pocźciwą do śmierci iego/ á onby tego niechciał [...] *RejPos* 146v.

Szereg: »odarty i bosy« (1): nálażł tám vbožuchną wdowę ze trzemi corkámi pánnámi/ wřzytki odárte y bofe/ ále pilnie robiące około kądziele *SkarŻyw* 413.

Przen [w tym: w czym (4)] (7) :

W połączeniach szeregowych (3): Pan [...] iáko cie zowie flepym/ náгим/ odártym/ á nędznikiem we wřzytkich řprawach twoich. *RejAp* 43v, 43v; *RejPos* 241.

W przeciwstawieniu: »bogaty ... odarty« (1): Iz mnimalř žeś bogáty w rozumie řwoim/ á tyś nędznik odárty flepy y nági. *RejAp* 43v.

Wyrażenie: »nędznik odarty« (2): Otoż też to rozumiey/ iz thákiego Pan zowie nędznikiem náгим á odártym w onym omylnym mniemániu řwoim *RejAp* 43v, 43v.

Szeregi: »nagi a odarty« (1): *RejAp* 43v cf *Wyrażenie*. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»ślepy a odarty« (3): Kto iełt flepy á odarty w wierze. *RejAp* Ee, Ff, 43v marg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

3. *Na którym boleśnie otarto skórę; exsinceratus Cn (5) :* *FalZioł* *5a; Myřliwiec też z ogáry/ z rarogi/ á s chárty/ Iedzye ná plác choć řzkápie będye grzbiet odárty. *RejWiz* 6v; *BielSat* C4v; ow czo trąbkę ná řzyi powieřwřzy w lefie niedźwiedziowi álbo wieprzowi zábiega/ áliřci pochwili z odártym bokiem [...] álbo s podbithym okiem iedzie *RejZwierc* 144v; *BielRozm* 22.

4. *Oddzielony od całości: o skórze zdjętej ze zwierzęcia (2) :* *Exuviae*, Odárta skóra. *Mącz* 433c; Then ktory będye przyřyęgał/ ma řtác bořfymy nogámi tylko w kofzuli/ ná řwiniey řkorze nowo odártey. *GroicPorz* aav.

5. *Zniszczony, zrujnowany; fenestratus Cn (5) :* Y on nářz domek odárty Co był we troię podpárty Iuř wřdy dziś ma gładřfe řciány *RejRozpr* D4v; Mowiá/ iz kto raz będye řzybałem y łgarzem/ Ten iuř nigdy nie będye dobrym gořpodarzem. [...] Zdybie go ták vbořtwo pod dáchem odártym/ y w vbrániu dźiuráwym/ y w płařczu wytártym. *KlonWor* 41.

W charakterystycznych połączeniach: odarty(a) *dach*, *dom(ek)* (2), *szata*.

Szeregi: »gruby i odarty« (1): Krol mu przyganiał/ przeto iřz bofo á wgrubych y odártych řzátách chodźł: mieniác iřz to dla tego czyni/ áby pieniądze y řkárby wřłodził. *SkarŻyw* 576.

»obnażony, odarty« (1): Ołtarze obnážone: dzwonicá odártá/ Bárzo řię pochyliłá/ řtoi nie podpárta. *KlonWor* 49.

»odarty a szkarady« (1): Gdźie řię dom pięknie řwieci/ Tám kořdy ptak rad leci. Ale kiedy odárty á řzkárády będye/ Y domowy gołębek nie rad ná nim řiędźie. *CzahTr* H4v.

6. *Ograbiony, okradziony (9) :* *BielKron* 265v; *RejPos* 210; Porzućcieř też Myřliřtwo/ Sokoły y Chárty/ Strzeřźcie lepiej by nie był ktory zwas odárty. *BielRozm* 9.

Szereg: »zlupiony i odarty« (1): bárzo wiele złotá do Rzymu tylko przynořzono/ áby řię nadgrodá řtála ludźiom/ ktorzy nieřłufźnie złupieni/ y odárći byli *ReszHoz* 140.

Przen (5) : A zaż niewidziłz iáko obrażony ielt ten Ołtarz w Kroleſtwie Polłkim/ odárty/ złupili go ci kácerze ze wſzytkiey zacnoſci y z poczciwoſci iego *OrzRozm Gv*.

odarty z czego (2): *OrzRozm M4v*; obaczaymy w przypowieſci tego zránionego człowieká leżácego przy drodze/ iż to ná nas tá przypowieſć przypada/ iż leżymy zráneni [!] á odárći ze wſzech dobrych łpraw náłznych/ ná tey nędzney drodze łwiátá tego *RejPos 211v*.

W połączeniu szeregowym (1): Tu obáč káždy nędzniku godnoſć łwoię/ iż leżyłz nápoły martwy/ ránny/ á odárty przy drodze *RejPos 210v*.

Szeregi: »odarty i złupiony« (1): przed ktorym [*anjołem*] oto nágo łtoiłz/ odárty y złupiony przez kácerze/ ze wſzytkiego odźienia wiáry potciwey. *OrzRozm M4v*.

»odarty a zraniony« [*szyk 1:1*] (2): O wſzechmogácy náłz Pánie/ á błogoſłáwiony Sámarítanie [...] widząc nas odárte á zránione ná tym márnym łefie tego márnego á obłędliwego Ierychá łwiátá thego/ ráczże łie zlitowáć *RejPos 211v, 211v*.

Synonimy: **1.a. α., β.** *oblupiony*; **y.** *oskubiony*; **b.** *obnażony, odkryty*; **c.** *obrzezany*; **2.** *oszarpany*; **5.** *obleciały, zniszczony*; **6.** *oblupiony, obrany, okradziony, zbawiony, złupiony*.

Formacje współrdzenne cf ODRZEĆ.

Cf NIEODARTY, ODRANY, ODRZEĆ